

LES CORTS JURISDICCIONALS A LA CORONA D'ARAGÓ (S. XI-XVIII). FONTS PER AL SEU ESTUDI, A CURA DE LLUÍS SALES FAVÀ I ALBERT REIXACH SALA (COORD.), GIRONA, ASSOCIACIÓ D'HISTÒRIA RURAL I UNIVERSITAT DE GIRONA, 2022, 313 P. (BIBLIOTECA D'HISTÒRIA RURAL. COL·LECCIÓ FONTS; 10)

La nova publicació de la col·lecció «Biblioteca d'Història Rural» està dedicada a les corts judicials a la Corona d'Aragó. En dona una visió general, si bé no completa, ja que s'hi tracten aspectes molt concrets de Catalunya, Aragó i València. Potser és un títol massa general en l'espai i en el temps pel que és el contingut final del volum. D'altra banda, qui subscriu no es pot estar d'assenyalar que no hi ha cap referència a la Catalunya Nova, ja que el Principat queda circumscrit a la Catalunya Vella i, més concretament, a Girona i Barcelona.

Dit això, els capítols que s'hi inclouen són, òbviament, d'un gran interès historio-gràfic tant per als historiadors del dret i de les institucions en particular, com per als estudiosos en general. Un primer apartat introductorí fa una breu presentació dels treballs que conté, amb una breu descripció de cadascun d'ells, i posa de manifest el que, segons els seus coordinadors, és l'objectiu del llibre: «[...] consolidar les recerques sobre les corts jurisdiccionals i, en conjunt, l'exercici del poder i la justícia a la Corona d'Aragó anterior a l'estat liberal».

La primera aportació, «L'administració de justícia a Catalunya en els segles IX-XII», és del Dr. Josep Maria Salrach. L'autor se centra en l'alta edat mitjana i descriu l'evolució del procediment judicial a partir de la documentació que tracta aquest tema des de mitjan segle XI. Salrach destaca que d'unes pràctiques antigues s'evoluciona cap a un nou sistema que defineix com a feudal a partir de la coexistència del *Liber iudiciorum*, dels Usatges de Barcelona i del nou i recepcionat dret romà justinianeu.

En el segon capítol, com ens indica el seu títol, «Els llibres de cort jurisdiccional al bisbat de Girona (segles XIII-XV)», Lluís Sales i Albert Reixach ens ofereixen un possible inventari dels llibres de les corts judicials del bisbat gironí i, a partir d'aquests, defineixen el sistema de funcionament d'aquestes institucions jurisdiccionals (amb un examen dels seus documents, una relació dels seus registres i una descripció de les formes de jurisdicció existents).

El treball següent, de Matthieu Allingri, és «Notaires et activité juridictionnelle en Catalogne à la fin du Moyen Âge: l'exemple de la Viguerie de Gérone». El nostre autor s'ocupa dels notaris o escrivans que actuaven en les corts judicials a la vegueria de Girona, i de les seves funcions, amb dades particulars i personals d'alguns personatges.

Pau Viciano, per la seva part, ha escrit el capítol «Els llibres de la cort del justícia al món rural valencià: escrivans i producció documental (segles XIII-XV)». En aquest cas, es refereix a l'exercici de la jurisdicció civil i criminal en el món rural valencià, als escrivans de les corts de justícia i a la seva documentació. Guillermo Tomás Faci, a «El

registro documental de las cortes judiciales locales en el Aragón bajomedieval», descriu, per al mateix període històric que tracta l'autor anterior, el sistema judicial aragonès, el funcionament dels tribunals de justícia i la seva documentació, especialment dels justícies locals, i es refereix en particular a les tres corts judicials locals en concret.

En darrer terme, Ricard Torra-Prat presenta l'article «*No estaria bé que un conseller se trobàs per dites coses escrit en blanch y en negre*. Les visites del Consell de Cent de Barcelona, 1564-1714», on examina el règim de visites del Consell de Cent barceloní en l'edat moderna i abans de la promulgació del Decret de Nova Planta. Les visites eren un mitjà institucional amb el qual la senyoria supervisava la manera de procedir dels seus oficials, incloent-hi els jurisdiccionals, i que també permetia als ciutadans queixar-se dels abusos i denunciar la corrupció dels oficials públics.

Per a acabar, aquesta obra inclou dos annexos: un a càrrec d'Allingri, que descriu un extens formulari judicial d'estil de la Cort de Girona de finals del segle XIV, tret d'un manuscrit de l'Arxiu Parroquial de Sant Feliu de Pallerols, i un altre, dels mateixos Sales i Reixach, que conté un inventari dels llibres de cort del bisbat de Girona que complementa el seu treball anterior també publicat en aquest volum (llibres de procediment, de processos, de lletres).

L'edició, en definitiva, facilita el coneixement i la divulgació dels àmbits de què tracta, no solament als especialistes, sinó també als estudiosos i a les persones que tinguin interès a saber com es procedia en determinats llocs i moments en l'administració de justícia.

Josep Serrano Daura